

gyományosan a Nyugat módszereit alkalmazta a jobbára keleti eredetű zsidósággal szemben.

A Harmadik Birodalomban érvényesülő politikával összhangban, a törvénytervezet felhatalmazta a kormányt, hogy „segítse elő a zsidók kivándorlását”. Az indokolás viszont aláhúzta, hogy a zsidókérdés nemzetközi jellegű, és megoldása megkívánja, hogy a kellő időben és a kellő módon nemzetközi szemszögből közelítsék meg a témát.²⁷

A zsidó közösség és keresztény jóakaróik orgánumai elleneztek és hevesen bírálták a tervezetet. Rengeteg beadvány készült, és se szeri, se száma a kiadványoknak, amelyek napvilágot láttak, hogy rámutassanak a törvénytervezet igazságtalanságára, és hogy kiemeljék, mennyit köszönhet Magyarország a zsidóságnak, milyen nagy érdemeik vannak az ország boldogulásának előmozdításában.²⁸

A három nagy zsidó hitfelekezet, a neológ, az ortodox és a status quo 1939. január 12-én közös felhívást bocsátott ki, s ez aláhúzta, hogy a törvénytervezet

- megsérti a magyar alkotmányt, ellentétben áll ama alapelveivel, melyek szerint a magyar politikai nemzet egységes, a törvény előtt mindenki egyenlő, és a szerzett jogok védendők;
- ellentétes az emberi igazságossággal és az isteni törvény előírásaival;
- károsítja a magyar nemzet elemi érdekeit.

Ámde bármekkora volt is az elkeseredésük és a kiábrándultságuk, honszeretetük változatlan maradt, akárcsak a német zsidóságé. Világosan kifejeződött ez felhívásuk következő passzusában:

Ezt érdemelte a magyar zsidóság? Közjogainak csonkítását, magánjogainak korlátozását, életlehetőségeinek elvonását, ifjúságának számkivetését? Ezt érdemelte meg a magyar zsidó felekezet, amelynek egyetlenegy vágya volt történelme évszázados folyamán, hogy vallása megtartása mellett magyar és csakis magyar lehessen? Szóljának meg igazságunk mellett a szabadságharc csatasíkjai, Volhynia mocsarai, a Karsztok sziklái; mert a lövészárkokban nem kérdezték meg, hogy kinek mi a vallása... Szabadjon végre nekünk is egyszer kimondani, hogy *elvégre a mi hitünk, becsületünk és jogaink nem közpréda, melynek terhére lehet keresni a szociális bajok megoldását. S hozzon a magas Törvényhozás új törvényeket, amelyekben a szociális bajok enyhítésére mindenkit kötelez, akinek tehetsége van – mindenki felekezetére, származására való tekintet nélkül.* Ez a mi tiszteletteljes kérésünk. De ha család-nánk, és ebből a javaslatból törvény lenne, annak következményeként magunk és gyermekeink százezrei lennének kénytelenek lakóhelyüket cserélni. Lakóhelyet, de nem hazát. Mert a magyar hazától semmilyen emberi törvény nem foszthat meg, éppoly kevéssé, mint az egy Isten imádatától. Ahogy az évezredek sorscsapásaiban nem tántoríthatott el bennünket sem